

ODMEVI

PRETEKLOST IN BODOČNOST ZGODOVINSKIH SREDIŠČ

ETNOLOGIJA V SLUŽBI PRENOVE MESTNEGA JEDRA STARE IZOLE

Pozitivni rezultati ankete med četrtno prebivalstva — Vznemirljivo vprašanje na svetovni ravni

V Izoli je septembra preteklega leta potekala zanimiva interdisciplinarna akcija arhitektov, umetnostnih zgodovinarjev, sociologov in etnologov, ki letos že daje prve vidne rezultate. Uradni naslov akcije je: Prenova starega mestnega jedra Izole. Razumljivo je, da v prvi fazi ne gre za dejansko prenovo, ampak za pripravo predlogov zanjo. Naročnik začetnih raziskav je Skupščina občine Izole, ki tudi bedi nad potekom prenove s posebnim Odborom za prenovo, na čelu katerega je predsednik skupščine občine. Izvajalci pa so: Medobčinski ZVS Piran, Fakulteta za arhitekturo iz Ljubljane, Pokrajinski muzej Koper v sodelovanju s Pomorskim muzejem iz Pirana in PZE za etnologijo na Filozofski fakulteti. Odgovorni nosilec celotne naloge je doc. dr. Peter Fister.

Novost pri tej skupni raziskavi različnih strokovnjakov je gotovo sodelovanje etnologov, zato danes objavljamo oris njihovega prispevka k tej raziskavi. Etnološko študijo sta vodili mladi kustosinji koprškega in piranskega muzeja: Zvona Ciglič in Zora Žagar. Njuno zanimanje je bilo posvečeno v glavnem stanovanjski kulturi in družinskim odnosom ter vplivu pomorstva in ribištva na način življenja prebivalcev stare Izole. Pri tem pa se nista izogibali drugim vprašanjem, ki zadevajo odnos prebivalcev do lastnega okolja. S pomočjo študentov etnologije sta anketirali 841 ljudi v 215 družinah. To je dobra četrtnina vseh prebivalcev historičnega jedra Izole.

O tem, kakšen je bil namen etnološkega prispevka v skupni akciji, menita etnologinji takole: "Delo etnologov v taki akciji je predvsem ugotavljanje medsebojne povezanosti prebivalcev, kakšen odnos imajo do določenega prostora, kako ta prostor na njih vpliva, kakšna sta utrip vsakdanjega življenja in skoncentriranost gibanja, skratka kakšen je način življenja prebivalcev raziskovalnega območja. Prav tako je pomembno, da izvemov v čem meščani vidijo možnosti prenove in koliko so pripravljeni pri njej sodelovati, ter da od njih samih izvemo pozitivne kakor tudi negativne odgovore o obravnavani problematiki. Etnološka anketa naj bi imela čim aktivnejšo vlogo v ustvarjanju obnove, obenem pa naj bi postala tudi sestavni del informiranja in angažiranja prebivalcev, saj z direktnim stikom na terenu lahko spodbudimo njihovo zanimanje in jih pritegnemo k neposrednemu sodelovanju."

Vsekakor gre pri tem za novo, bolj angažirano vlogo etnologije v našem družbenem življenju. Neposredna uporabnika etnoloških ugotovitev sta urbanist in arhitekt pa tudi drugi načrtovalci prenovitvenih predlogov. Med dobljenimi podatki, ki jih ne gre zanemariti, so gotovo: velika narodnostna pestrost naselja (70% Slovencev), pripravljenost mlajše populacije, da ostane v starem delu Izole kljub neprimernemu stanovanjskemu standardu in pripravljenost sedanjih prebivalcev, da se pod določenimi pogoji lotijo obnove starih hiš. To pa je hkrati tudi namen celotnega projekta, da na podlagi ocene zainteresiranosti prebivalcev posodobi bivalne možnosti v Izoli, mestnemu jedru pa določi nekatere nove namembnosti, od turističnih do kulturnih. Sodeč po rezultatih etnološke ankete večina prebivalcev meni, da ima Izola značaj ribiškega mesta. Te tradicionalne miselnosti ne kaže zanemarjati pri načrtovanju obnove. Muzealci se ji bodo menda odzvali s postavitvijo ribiške zbirke, arhitektom pa je lahko ribiška kultura (spet na podlagi etnološke raziskave) primeren oblikovalni motiv

Zadnje čase je problem tako imenovanih historičnih centrov povsod po svetu enako vznemirljiv tako za arhitekta, kot za umetnostne zgodovinarje, sociologe in etnologe. Spomnimo se samo najbližjih primerov, na primer razprav o "centro storico" v porušeni Gemoni, pa silno zanimivih socioloških raziskav starega mestnega jedra Gorice. Povsod je v ospredju dilema med ekonomiko — zapusti, poruši, postavi novo — in med kulturno ekonomiko — razvijaj dalje na podlagi stare dediščine. V Izoli so se odločili za prenovo na podlagi pretehtanih raziskav, ki ne temeljijo zgolj na oceni estetike in gradbene trdnosti, pač pa na globljih zakonitostih skupnega bivanja.

NAŠKO KRIŽNAR

(Primorski dnevnik, 18. 1. 1979)

STARA MESTA BODO ŠE ŽIVELA

Staro mesto, po katerem je Izola dobila ime še pred tisoč leti, bodo prenovili. Pri tem ne bodo le "pobrali prahu" s starih stavb, temveč bodo z ureditvijo trgov in ulic vrnili čar nekdanjega življenja med zdaj puste in temne stene

Izola pomni še rimske čase, prvi zapis o naselju na otoku šteje 972 let. Že takrat se je mesto tako imenovalo. Naselje se je širilo ob pristanišču in že v 16. stoletju je zrastle v mesto ribičev in poljedelcev. Tudi barok ni šel mimo Izole, pustil je sledi na mnogih pročeljih starih stavb. Devetnajsto in dvajseto stoletje sta s širitvijo industrije izbrisali mejo med otokom in celino. Takrat so nastale velike zelene površine, parki in sprehajališča, s katerimi se Izola lahko pohvali še danes.

Strokovnjaki pravijo, da ima stara Izola videz srednjeveškega mesta. Ozke ulice, trgi, kamor vodijo vsi hišni pragi, govore, kako živahno je bilo mesto nekoč. Takšna arhitektura, ki se je kljub ostremu zobu časa ohranila do danes, ima še nekaj teh kvalit, toda slabe stanovanjske razmere ne nudijo tistega, kar bi drugače lahko tu bilo.

Zato so se v Izoli odločili, da bodo obnovili staro mesto, ki je svojevrsten kulturni spomenik, istočasno pa bi izboljšali kvaliteto življenja tukajšnjih prebivalcev. Doslej so skrbeli le za posamezne kulturne spomenike v starem mestu, danes želijo tu ustvariti predvsem kvalitno bivalno okolje, ki bo tudi dejansko središče Izole. V ta namen so že opravili vrsto raziskav, angažirali vrsto strokovnjakov, arhitektov, zgodovinarjev, etnologov in sociologov. Največ dela opravlja ljubljanska fakulteta za arhitekturo. Načrte za to obsežno delo je naročila občinska skupščina pri Medobčinskem zavodu za spomeniško varstvo Piran, ta pa je izdelavo študije poveril ljubljanski fakulteti.

Posebno pozornost v celotnem kompleksu podatkov, ki jih morajo zbrati, preden se lotijo načrtovanja, so v Izoli med prvimi namenili etnološki anketi. To je anketa med prebivalci starega mesta, seznanjanje z njihovimi navadami, željami, potrebami, skratka z načinom življenja ljudi, ki bodo tu še naprej živeli. Naloga projektantov in vseh strokovnjakov, ki se ukvarjajo s tem načrtom, je čim širše sodelovanje s stanovalci. Doslej je to sodelovanje že nekoliko uspelo, da pa bi bilo boljše, bodo v Izoli organizirali vrsto predavanj in anket za prebivalce starega mesta o tem, kakšno mesto bi želeli imeti in kakšne so možnosti, da se te želje tudi uresničijo. Da bi tudi organizirano usmerjali načrtovanje, so imenovali poseben odbor, katerega člani so predstavniki interesnih skupnosti, delovnih organizacij, družbenopolitičnih skupnosti in prebivalci starega mesta.

To je le začetek široko zasnovane akcije, ki zahteva čas, veliko dela in sodelovanja. Letos so za to namenili 30 milijonov dinarjev. Življenje se bo počasi vračalo med trhle stene in zapuščene trge starega mesta.

Esma Jež

(Primorske novice, 26. 1. 1979)

OBVESTILO

Slovensko etnološko društvo in Slavistično društvo Slovenije vabita na posvetovanje o problematiki ustnega slovstva kot o predmetu interdisciplinarnih raziskav etnologije, slavistike in folkloristike ter o vzrokih njihovih cepitev in o možnostih skupnih raziskovanj. Posvetovanje bo **sredi novembra 1979** na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Na seji predstavnikov obeh društev so bile predlagane naslednje teme:

1. Ustno slovstvo kot predmet literarne, etnološke in folkloristične znanosti.
2. Ustno slovstvo kot osnova literarnega ustvarjanja.
3. Jezikovna odzivanja v posameznih življenjskih položajih in v določenih socialnih okoljih.

Podrobnejše teze k posameznim naslovom bodo formulirali strokovnjaki obeh društev. Do oktobra bodo poslani vsem, ki bodo svojo udeležbo na posvetovanju prijavili najkasneje do **konca avgusta 1979** na naslov: Marko Terseglav, Glasbeno-narodo-

pisna sekcija ISN SAZU, Wolfova 8, Ljubljana. Ob prijavi navedite tudi naslov teme, pri kateri želite sodelovati.

Po medsebojnem dogovoru uredništva Jezika in slovstva ter Glasnika slovenskega etnološkega društva bodo referati s posvetovanja objavljeni v obeh glasilih, zato prosimo vse udeležence, da na posvetovanje prinesejo že za tisk pripravljene referate.

Slovensko etnološko društvo
Slavistično društvo Slovenije

partizanska knjiga

Ljubljana, o. sub. o.

TOZD Založba, b. o.
61000 Ljubljana, Trg osvoboditve 13,

NOVA KNJIGA V ZBIRKI "POGLEDI"

Kot tretji zvezek zbirke POGLEDI, zbirke, ki naj posreduje zaokrožena spoznanja slovenskih znanstvenikov o temeljnih problemih in izhodiščih njihovih specialnih ali širših strok oziroma disciplin (doslej sta izšli knjigi dr. Borisa Paternuja POGLEDI NA SLOVENSKO KNJIŽEVNOST I/II in dr. Naceta Šumlja POGLEDI NA SLOVENSKO UMETNOST), vam tokrat predstavljamo skupinsko delo večih avtorjev POGLEDI NA ETNOLOGIJO.

V slovenski etnološki vedi sta danes razvidni dve spoznavni težnji: na eni strani je v ospredju še zanimanje za posebnosti v slovenski duhovni, družbeni in materialni kulturi — na drugi strani pa v kar najširšem pomenu življenjske navade Slovencev. Ker pomeni dvoje orientacij pomembno dopolnjevanje stališč, verjamemo, da bodo POGLEDI NA ETNOLOGIJO z vsem tem zanimiva predstavitev znanstvene panoge, družbenih odmevov in ne nazadnje nalog, ki naj bi jih slovenska etnologija imela pri oblikovanju humanistične in širše družbene zavesti Slovencev.

Panorama pogledov, metodoloških izhodišč in znanstvenih spoznanj, ki jo v sintetični obliki